

NORRKÖPING

KULTUR- OCH FRITIDSNÄMNDEN

YTTRANDE

1(8)

2024-09-19

Vårt diarienummer

KFN 2024/0268 1.1.3

Handläggare, titel, telefon
Haris Agic, strateg
011-15 26 61

Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Remiss angående ett fritidskort för barn och unga – en aktiv och meningsfull fritid i gemenskap med andra (Ds 2024:16)

Sammanfattning

I budgetpropositionen för 2023 aviserar regeringen att ett statligt stöd som riktas till barn och unga, benämnt fritidskort, ska införas (proposition 2022/23:1 utgiftsområde 9 avsnitt 4.5). Fritidskortet är en permanent satsning som ska främja barns och ungas förutsättningar att delta i fritidsaktiviteter som bidrar till en aktiv och meningsfull fritid i gemenskap med andra.

Socialdepartementet har tagit fram en promemoria (Ds 2024:16) med förslag på de regleringar som krävs för fritidskortet. Enligt förslaget ska fritidskortet avse barn och unga 8–16 år och ska kunna användas för betalning av vissa avgifter för vissa ledarledda fritidsaktiviteter som tillhandahålls av en godkänd utförare. Fritidskortet ska lämnas årligen med olika belopp, dels ett allmänt fritidskort om 500 kronor per barn, dels ett särskilt fritidskort om 2 000 kronor per barn. Det särskilda fritidskortet ska lämnas till barn och unga i socioekonomiskt utsatta hushåll för att särskilt främja deras förutsättningar att delta i fritidsaktiviteter. För att identifiera socioekonomiskt utsatta hushåll bedöms det som lämpligt, utifrån både administrativa och kostnadsmässiga skäl, att målgruppen baseras på barn och unga i hushåll som har mottagit bostadsbidrag. Det föreslås vidare att det är vårdnadshavaren som kan beviljas fritidskort och som därmed kan använda fritidskortet för betalning av vissa fritidsaktiviteter för barnet eller den unge. Ansökan om fritidskort och användning av fritidskort för betalning kommer att kunna göras genom en digital tjänst.

Vidare föreslås det att E-hälsomyndigheten ska ansvara för en digital tjänst för fritidskort och prövning av frågor om fritidskort, vilket bland annat omfattar att handlägga ansökningar om fritidskort och genomföra utbetalningar. Därtill föreslås det att Försäkringskassan ska ansvara för ett register över vissa utförare av fritidsaktiviteter för barn. Syftet med registret är att samla utförare som kan omfattas av fritidskort, så kallade godkända utförare.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 oktober 2025. Förordningen om fritidskort föreslås träda i kraft den 1 oktober 2025. Förordningen om

Fel! Okänt namn

register över vissa utförare av fritidsaktiviteter för barn föreslås träda i kraft den 1 augusti 2025, förutom vissa bestämmelser som föreslås träda i kraft den 1 oktober 2025.

Allmänna synpunkter

Nedan följer svar på remiss från kultur- och fritidsnämnden inklusive tillägg från kompetensförsörjningskontoret i Norrköpings kommun.

Sammanfattning och rekommendationer

Kultur- och fritidsnämnden

Kultur- och fritidsnämnden (KFN) i Norrköpings kommun ställer sig positiva till Förslag till lag om fritidskort med syftet att främja barns förutsättningar att, i gemenskap med andra, delta i aktiv och meningsfull fritid. KFN ser särskilt positivt på att fritidskortet kan användas för betalning av vissa avgifter för ledarledda fritidsaktiviteter som tillhandahålls av en godkänd utförare och bedömer, i likhet med Svenskt Friluftsliv, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF), Statens kulturråd (Kulturrådet) och Sveriges Riksidrottsförbund (RF), att medlems-, deltagar- och kursavgifter bör omfattas av fritidskortet.

Förslaget om införande av fritidskortet har stark potential att främja jämlikhet och en aktiv livsstil men bör utvidgas till att omfatta fler åldersgrupper och ta hänsyn till digitalt utanförskap. Införandet av fritidskortet kan också stimulera ökat deltagande och innovation hos utförare, men det är viktigt att säkerställa att alla typer av aktiviteter, inklusive de som erbjuds av mindre eller nischade utförare, gynnas och inte drabbas av snedvriden konkurrens. Skattefrihet och utmätningsfrihet är viktigt för att skydda ekonomiskt utsatta grupper men behöver kompletteras med åtgärder för att säkerställa att kortet verkligen når fram till de som behöver det mest. Automatiserat beslutsfattande är effektivt men bör säkerställa att manuell hantering finns tillgänglig för komplexa fall och att systemet inte exkluderar vissa grupper. Med automatiserat beslutsfattande och tydliga kriterier för vilka aktiviteter som kan finansieras med fritidskortet samt genom att implementera avancerade algoritmer och datakontroller minskar risken för godtycklighet och diskriminering. På så sätt kan man säkerställa att kortet enbart tilldelas organisationer som uppfyller statens demokrativillkor och att alla barn och unga har lika tillgång till kortet och dess förmåner, oavsett bakgrund.

Kultur- och fritidsnämnden i Norrköpings kommun föreslår:

1. Utvidgning av målgruppen till att inkludera barn under 8 år och ungdomar över 16 år, vilket skulle säkerställa att fler barn och unga får tillgång till stödet.
2. Utveckling av strategier för att minska digitalt utanförskap, exempelvis genom att erbjuda stöd eller alternativ för familjer utan digital tillgång.

Fel! Okänt namn

3. Försäkran om att lokala anpassningar beaktas, så att fritidskortet kan användas på ett sätt som är relevant för lokala förhållanden och behov.
4. Ett brett inkluderingsperspektiv som inkluderar alla barn och unga – från barn och unga i socioekonomiskt utanförskap till de med funktionsnedsättning eller andra behov av särskilt stöd.

Kompetensförsörjningskontoret

Fritidskortet ska delas ut med både allmänna och särskilda belopp, där det särskilda kortet är avsett för socioekonomiskt utsatta hushåll, särskilt de som får ekonomiskt bistånd. Det finns dock en risk att kriterierna begränsar tillgången för vissa barn och unga. För att nå hela målgruppen måste kriterierna omprövas. Förslaget innebär att fritidskortet inte ska påverka rätten till försörjningsstöd, vilket är viktigt för att möjliggöra deltagande i fritidsaktiviteter och förbättra levnadsstandarden för fler hushåll. Folkhälsomyndigheten ansvarar för kommunikation samt uppföljning och utvärdering av kortet. Det är viktigt att utformningen av ansökningsprocessen är anpassad för målgruppen och att det tydligt framgår att kortet inte påverkar rätten till försörjningsstöd.

Kompetensförsörjningskontoret i Norrköpings kommun föreslår:

1. Översyn av kriterier: Förbättra kriterierna för det särskilda fritidskortet för att säkerställa att fler socioekonomiskt utsatta hushåll inkluderar barn och unga i målgruppen.
2. Ingen påverkan på försörjningsstöd: Bekräfta att fritidskortet inte ska påverka rätten till försörjningsstöd för att öka deltagande i fritidsaktiviteter.
3. Tydlig kommunikation: Folkhälsomyndigheten ska fokusera på att kommunicera hur fritidskortet fungerar och att det inte påverkar försörjningsstödet.
4. Anpassad ansökningsprocess: Utforma ansökan om fritidskort så att den är lättillgänglig för vårdnadshavare utan erfarenhet, med tydlig information om rättigheter.

Särskilda synpunkter från kultur- och fritidsnämnden

Styrkor:

1. **Främjar jämlik tillgång till fritidsaktiviteter:**
 - a. Socioekonomisk inkludering – Fritidskortet syftar till att minska ekonomiska hinder för deltagande i fritidsaktiviteter, vilket ligger i linje med KFN:s mål om att skapa jämlika förutsättningar för alla barn och unga att delta i kultur- och fritidsaktiviteter. Detta kan särskilt gynna barn från socioekonomiskt utsatta familjer, vilket stärker social inkludering.

Fel! Okänt namn

- b. Tillgänglighet för barn och unga med funktionsnedsättning – i promemoria framgår att barn och unga med funktionsnedsättning eller andra behov av särskilt stöd ska uppmärksammas så fritidskortet kommer dem till godo i lika stor utsträckning som för andra barn och unga, vilket ligger i linje med KFN:s mål om att skapa jämlika förutsättningar för alla barn och unga att delta i kultur- och fritidsaktiviteter. Särskilt positivt är MUCF:s och Kulturrådets förslag om att fritidskortet bör kunna användas till avgifter som innebär deltagande i en aktivitet, oavsett om aktiviteten sker fysiskt, online eller i hybridform – en inkludering av avgifter för aktiviteter som sker online eller i hybridform kan vara av särskild vikt för exempelvis barn och unga med funktionsnedsättningar. KFN ställer sig därför positiva till MUCF:s och Kulturrådets bedömning att en bredd av fritidsaktiviteter för att tillgodose barns och ungas olika behov, förutsättningar och önskemål är en central förutsättning för ett framgångsrikt fritidskort.

2. Främjar en aktiv fritid:

Genom att subventionera kostnader för fritidsaktiviteter uppmuntras fler barn att delta i organiserade fritidsaktiviteter, vilket kan bidra till en aktivare livsstil och förbättrad folkhälsa, i linje med KFN:s mål.

3. Stödjer ett brett utbud av aktiviteter:

Fritidskortet ska kunna användas för ett brett spektrum av fritidsaktiviteter. Detta är i linje med KFN:s uppdrag att tillhandahålla ett varierat utbud av fritids- och kulturaktiviteter som möter olika intressen och behov hos barn och unga.

4. Skattefrihet och utmätningsfrihet – en vinst för alla:

- a. Att fritidskortet är skattefritt och utmätningsfritt gör det särskilt värdefullt för de familjer som är mest i behov av ekonomiskt stöd, vilket stödjer KFN:s ambition att nå ut till de mest utsatta grupperna i samhället.
- b. Att fritidskortet är befriat från skatter och utmätning ökar dess attraktivitet för familjer, vilket kan öka användningen och därmed bidra till att fler barn deltar i fritidsaktiviteter.
- c. Skattefrihet och utmätningsfrihet säkerställer att de medel som laddas på fritidskortet verkligen kan användas till betalning av aktiviteter, vilket ger utförarna en tryggare inkomstkälla.
- d. Utförare inom idrott, kultur och fritid kan uppleva ett inflöde av nya deltagare från ekonomiskt utsatta grupper, vilket bidrar till ökad diversitet och social inkludering i deras verksamheter.

Fel! Okänt namn**5. Främjar nya initiativ:**

Ökade resurser genom fritidskortet kan inspirera utförare att utveckla nya program och initiativ för att attrahera fler barn och unga, vilket kan berika det totala utbudet inom idrott, kultur och fritid.

6. Automatiserat beslutsfattande:

Förslaget innehåller en kostnadseffektiv automatiserad beslutsprocess som minskar den administrativa bördan och möjliggör snabbare och mer kostnadseffektiv tilldelning av fritidskortet, vilket stödjer KFN:s mål om effektiv resursanvändning. Ett automatiserat system kan även bidra till att fler barn snabbt och enkelt får tillgång till fritidskortet, vilket kan öka deltagandet i fritidsaktiviteter.

7. Demokratisk säkerhet och trygghet:

I promemorian framgår att ett grundläggande krav för att godkännas som utförare inom verksamhetsområdena barn- och ungdomsorganisationer och friluftorganisationer är att vara del av en riksorganisation som mottar organisationsbidrag enligt förordningen om statsbidrag till barn- och ungdomsorganisationer (2011:65) samt förordningen om statsbidrag till friluftorganisationer (2010:2008). Följaktligen innebär det att demokrativillkoret, som framgår av förordningarna, också är ett krav för att godkännas som utförare inom fritidskortet. Genom att säkerställa att bara verksamheter som uppfyller statens demokrativillkor är berättigade att ta emot betalningar via fritidskortet, stärks arbetet för att upprätthålla demokratiska värderingar. Detta kan fungera som en mekanism för att exkludera odemokratiska aktörer och säkerställa att offentliga medel inte går till verksamheter som undergräver demokrati.

Svagheter**1. Begränsad målgrupp:**

Fritidskortet riktar sig endast till barn i åldrarna 8–16 år, vilket exkluderar yngre barn och ungdomar över 16 år som också kan ha behov av stöd för att delta i fritidsaktiviteter. Detta begränsar kortets genomslag och går emot KFN:s bredare uppdrag att skapa möjligheter för alla barn och unga, oavsett ålder, att delta i fritidsaktiviteter.

2. Brist på specifikt stöd för anpassade aktiviteter:

Promemorian nämner inte explicit hur fritidskortet ska stödja anpassade aktiviteter för personer med funktionsnedsättning. Utan

Fel! Okänt namn

särskilt fokus på detta riskerar dessa barn att inte få tillgång till de aktiviteter som bäst möter deras behov.

3. Fysiska och organisatoriska barriärer:

Även om ekonomiskt stöd finns, kan fysiska och organisatoriska hinder fortfarande begränsa tillgången till fritidsaktiviteter för barn med funktionsnedsättning. Exempelvis kan lokalerna där aktiviteterna hålls vara otillgängliga, vilket gör att fritidskortet inte får önskad effekt för denna grupp. På så sätt skulle införandet av fritidskort åskådliggöra de brister i tillgänglighet i anläggningar och organisationer som speglar ett bredare samhällsproblem kopplat till funktionshinder och otillgänglighet, vilket aktualiserar dessa problem och lyfter upp dem på den politiska agendan. Detta skulle kunna fungera som ett incitament till att införa lämpliga åtgärder och därigenom möjliggöra en positiv utveckling med ökad tillgänglighet som ambition, vilket i sammanhanget också kan ses som någonting positivt.

4. Osynliggörande av andra socioekonomiska barriärer:

Fritidskortet syftar till att minska ekonomiska hinder för deltagande i fritidsaktiviteter, vilket är en nödvändig men inte tillräcklig faktor för att alla barn och unga ska få samma förutsättningar för att kunna delta i kultur- och fritidsaktiviteter. För många barn och unga kan exempelvis avstånd vara ett hinder på grund av avsaknad av ekonomiska resurser för resor/transport.

5. Ökat deltagande kan utgöra en belastning:

Fritidskortet kan leda till ett ökat intresse för att delta i utförarnas aktiviteter, vilket i sin tur kan ge ökade intäkter för utförare, men även vissa kostnader. Vad gäller föreningar handlar det om eventuellt ökat behov av arvoderade ledare och administration som de ökade intäkterna inte kan täcka. För kommuner och kulturskolor handlar det om att kostnader kan överstiga intäkterna beroende på huruvida och i hur stor utsträckning kommunen subventionerar kostnaderna för kulturskoleverksamheten.

6. Digitalt utanförskap och digitalt beroende:

Fritidskortets användning förutsätter tillgång till digitala tjänster och plattformar, vilket kan exkludera familjer utan tillräcklig digital kompetens eller resurser. Detta strider mot KFN:s mål om att främja tillgänglighet för alla och kan skapa ytterligare klyftor bland barn och unga.

7. Risk för otillräcklig anpassning lokalt:

Promemorian nämner inte specifikt hur fritidskortet kommer att anpassas till de olika lokala förutsättningarna som finns i olika kommuner. Eftersom KFN har som mål att säkerställa ett anpassat och relevant utbud av aktiviteter utifrån lokala behov, kan detta ses

Fel! Okänt namn

som en svaghet. En brist på lokalanpassning kan leda till att vissa barn och unga inte får tillgång till meningsfulla aktiviteter, trots kortet.

8. Administrativ börda och resursfördelning:

Trots automatiseringen av processen för att dela ut fritidskortet kan det finnas en administrativ börda, särskilt i fall där manuell hantering krävs. Detta kan leda till ökade kostnader och resurskrav för kommunerna, vilket kan påverka KFN:s förmåga att effektivt förvalta sina resurser och uppfylla andra delar av sitt uppdrag.

9. Risk för snedvriden konkurrens:

Utförare inom idrott, kultur och fritid som redan har låg deltagarbas kan missgynnas om fritidskortet främst används för populära aktiviteter. Detta kan leda till snedvriden konkurrens där resurser koncentreras till större aktörer, vilket går emot KFN:s mål om bredd och mångfald.

10. Begränsad flexibilitet för utförare:

Utförare kan uppleva begränsad flexibilitet om fritidskortet medför krav eller standarder som de måste följa, vilket kan påverka deras förmåga att erbjuda anpassade eller lokalt relevanta program.

11. Administrativa bördor:

Utförare kan behöva anpassa sina system för att hantera betalningar och administration kopplade till fritidskortet, vilket kan innebära extra kostnader och resurser för mindre organisationer och föreningar.

Tillägg från kompetensförsörjningskontoret**3.5 Fritidskortet ska lämnas med olika belopp – allmänt och särskilt fritidskort**

Kriteriet för att få det särskilda fritidskortet kan vara bra för att identifiera socioekonomiskt utsatta hushåll, och särskilt hushåll som får ekonomiskt bistånd. Däremot behöver den risk som Försäkringskassan lyfter att kriteriet begränsar möjligheten för vissa barn och unga att få ett fritidskort tas i beaktande. Kriteriet behöver ses över för att förslaget ska nå hela målgruppen.

3.6 Fritidskortet ska inte påverka rätten till försörjningsstöd

Kompetensförsörjningskontoret instämmer i förslaget om att fritidskortet inte ska påverka rätten till försörjningsstöd, eftersom det annars inte skulle öka möjligheterna för barn och unga att delta i fritidsaktiviteter. Kontoret ser även ekonomiska utmaningar för fler hushåll än de som får ekonomiskt

bistånd, där förslaget kan göra skillnad. Förslaget kan innebära en ökad levnadsstandard och minska risken för att barn och unga drabbas lika hårt av sina föräldrars ekonomiska situation.

3.10 Folkhälsomyndigheten ansvarar för kommunikation och uppföljning och utvärdering av fritidskortet

Kompetensförsörjningskontoret betonar vikten av att kommunicera förslaget. Utvärderingarna av den norska versionen av fritidskort behöver tas i beaktande så att kortet även nyttjas bland barn och unga i hushåll med lägre inkomst och socioekonomisk status. I informationssatsningen behöver det också vara tydligt att fritidskortet inte påverkar rätten till försörjningsstöd.

4.2 Ansökan om fritidskort

Kompetensförsörjningskontoret betonar vikten av att utforma ansökan om fritidskort så att den är anpassad efter målgruppen. Ett gott stöd behöver finnas till de vårdnadshavare som saknar erfarenhet av att göra liknande ansökningar. Vid ansökan behöver det tydligt framgå att fritidskortet inte påverkar rätten till försörjningsstöd.

NORRKÖPINGS KOMMUN
Kultur- och fritidsnämnden

Päivi Johansson
nämndordförande

Överensstämmer med nämndens
beslut
Hanna Ziarat Zadeh
Nämndsekreterare